

§ 186

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Johanna Nuorteva ym. valtuustoaloitteesta, joka kos- kee hiekoitusten vähentämistä asuinalueilla Helsingissä

HEL 2021-000743 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta päätti panna asian viikoksi pöydälle.

Käsittely

Pöydällepanoehdotus:

Anni Sinnemäki: Pyydän asian pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydäl-
le.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Juha Paahtio, projektinjohtaja: 310 39650
juha.paahtio(a)hel.fi
Tarja Myller, tiimipäällikkö, puhelin: 310 38538
tarja.myller(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 20.01.2021 Nuorteva Johanna Hiekoituksen vähentämi-
nen asuinalueilla

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan
lausunnon:

Katujen ja jalkakäytävien talvikunnossapidosta säädetään kadun ja
eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapitolaissa eli kunnos-
sapidolaissa. Kunnossapidolaki edellyttää, että kadut ovat käytettävissä
ja turvallisia liikkua kaikkina vuoden aikoina.

Vastuujako kaupungin ja kiinteistön kesken

Helsingissä katujen kunnossapito- ja hoitovastuut jakautuvat kunnossapitolain edellyttämällä tavalla ja osoittamalla vastuulla kaupungin ja kadun varrella olevien kiinteistöjen kesken.

Kaupunki on ottanut kiinteistöjen vastuulla olevat katujen talvikunnossapito- ja puhtaanapitotyöt kokonaisvastuuhoidon piiriin lukuun ottamatta keskustan aluetta. Kaupunki laskuttaa kiinteistön omistajia näistä kiinteistöille lain mukaan kuuluvista töistä.

Kaupunkiympäristön toimiala vastaa kaupungille kuuluvista kadunpito-velvoitteista. Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala vastaa puolestaan Helsingin latuverkon kunnossapidosta ja saavutettavuudesta sekä Helsingin ainoasta virallisesta pulkkamäestä, joka sijaitsee Paloheinässä.

Katujen liukkaudentorjunta

Kaduilla ja pyörä- sekä jalankulkuväylillä on lain mukaan saavutettava riittävä pito turvalliseen liikkumiseen. Lähtökohtana Helsingissä onkin, että kadulla liikkuja voi luottaa siihen, että liikkuminen on turvallista iästä tai toimintarajoitteista huolimatta. Kaupungin vastuulla olevien katujen, torien, katuaukioiden ja puistoraittien liukkaudentorjunta suoritetaan Helsingin kaupungin talvihoidon laatuvaatimusten sekä kiireellisyysluokituksen mukaisessa järjestyksessä. Esimerkiksi tonttikaduilla yön jälkeinen liukkaus torjutaan viimeistään klo 12 mennessä

Jalkakäytävän osittainen liukkaudentorjunta

Kunnossapitolaki antaa kunnalle mahdollisuuden päätääntään, että tietyn kadun tai sen osan talvihoito ja liukkaudentorjunta jätetään suorittamatta, edellyttäen, että liikenteelle ei menettelystä aiheudu haittaa.

Aloitteessa ilmoitetut katukohteet, keskusta-alueen ulkopuoliset leveät jalkakäytävät ja kadut, joissa jalkakäytävät ovat molemmin puolin, ovat pääsääntöisesti liikenteellisesti erittäin merkittäviä katukohteita, kuten joukkoliikennekatuja, jalankulun- ja pyöräilyn pääväyliä alueen palveluihin tai muita suosittuja työmatka- ja vapaa-ajan reittejä. Liukkaudentorjunnan osittainenkin poisjättäminen tuotaisi huomattavaa liikenteellistä haittaa. Lisäksi kadut sijaitsevat kokonaisvastuuhoidon alueilla, joissa kaupunki on ottanut kiinteistöille kuuluvat kadunhoitovelvollisuudet tehtäväkseen ja laskuttaa kiinteistöjä töiden suorittamisesta.

Jalkakäytävien liukkaudentorjunnan toimenpiteillä on myös suuri merkitys kadulla olevien kiinteistöjen asukkaille. Jos kadun toisen puolen jalkakäytävä tai jalkakäytävän osan liukkaudentorjunta jätettäisiin suorittamatta, aiheutettaisiin sen puolen kiinteistöjen asukkaille jatkuvaa haittaa jalankulun turvallisuuden heikentymisenä. Ei olisi selvää, kumman puolen kiinteistöjen osalta tätä haittaa voitaisiin sallia. Toiminnalla ai-

heutettaisiin ristiriitaa sekä kadun kunnossapitoon, että kadun varrella olevien asukkaiden tasapuoliseen kohteluun.

Liukkauden torjunnan suorittamatta jättäminen tuottaisi vaikeuksia myös kadun muuhun talvikunnossapitoon sekä kunnossapidon vastuusiin. Jalankulkuväylää osittain hiekoitettaessa hiekoitussepele leviäisi kuitenkin koko väylän alueelle, ja toisaalta myöskään ei voitaisi taata, että jalankulkija kulkee vain hiekoitetulla osalla katua tai väylää. Kaupunki on vastuussa jalankulun turvallisuudesta, ja tämä tulee taata kaikilla niillä väylillä, jotka ovat osoitettu talvella kuljettaviksi.

Todettakoon lisäksi, että liukastumisista johtuneet kaatumisonnettomuudet ovat valitettavasti yleisimpiä talviajan tapaturmia. Osa liukastumisista on onneksi lievempiä tapaturmia, nyrjähdyksiä tai venähdyksiä, tai kuntoon hoidettavissa olevia, jalan luiden tai ranteiden murtumisia, mutta liukastumisesta saattaa aiheutua myös pitkäaikaista tai loppuikäistäkin suurta haittaa. Kaatumis- ja liukastumistapaturmat aiheuttavatkin suurimman osan vuosittaisista kunnossapidon vahingonkorvausvaateista ja -kustannuksista.

Liukkaudentorjuntakeinot

Kadun pinnan riittävä pito saavutetaan liukkaudentorjuntatoimenpitein, jotka ovat aloitettava, kun liukkautta esiintyy. Sääolojen mahdollisuuksien mukaan liukkaudentorjuntatoimenpiteet suoritetaan jo ennakkoon.

Helsingissä jalankulun väylillä liukkaudentorjuntaan käytetään pestyä hiekoitussepeleä. Keskusta-alueiden vilkkaasti liikennöidyillä jalkakulun väylillä käytetään tarpeen vaatiessa myös suolaa, esimerkiksi sään sahilllessa nollan molemmin puolin ja varsinkin alkusyksystä. Pyöräteillä käytetään pestyä hiekoitussepeleä ja suolaa (natriumkloridi). Talvihoidon tehostetulla pyörätiereiteillä käytetään pääosin liuossuolaa, (kalسيومkloridi), ja harjausta.

Ajoradoilla Helsingissä käytetään liukkaudentorjuntakeinoina suolausta (natriumklori) ja täsmähiekoitusta asuntokatujen risteys- ja mäkialueilla sekä suojateilla. Kovimmilla pakkasilla käytetään hiekoitusta suolan tehon heikentyessä noin -7–10 °C tuntumassa.

Karhennus kadun liukkaudentorjuntakeinona tarkoittaa, että kadulla olevan jäätyneen lumen pintaa rikotaan ja hiotaan siten, että jään pinnalle syntyy uria. Karhennustyötä tehdään käyttämällä auran terää tai perälevyä. Jos kadulla ei ole riittävästi jäätyneitä lunta, karhennusta ei voida suorittaa, terä vaurioittaisi kadun päällystemateriaalia. Karhennustyö on verrattain hidasta suorittaa ja usein pelkkä karhennus ei ole riittävä keino liukkaudentorjuntaan, lisäksi tarvitaan kuitenkin hiekoitussepeleä tai suolaa.

Katujen liukkaudentorjunnassa kustannustehokkaimmat ja nopeimmat menetelmät ovat hiekoitusseppelin ja suolan (natriumkloridin) käyttö.

Ilmanlaatu ja katupölyn torjunta

Syntyvää katupölyä torjutaan Helsingissä ilmanlaadun parantamiseksi Helsingin ilmansuojelusuunnitelman toimintaohjelman mukaisilla toimenpiteillä kunnossapidon toimin. Tutkimustyö on vahvistanut, että käytetyt torjuntatoimet ovat olleet onnistuneita ja ne ovat vähentäneen huomattavasti katupölypitoisuuksia.

Tehokkaimmat menetelmät ovat täsmähiekoitus pestyllä hiekoitussepellillä, pölynsidonta varsinkin kaikkein pölyisimpinä päivinä ja aikainen keväinen katujen pesu parhailla menetelmillä. Toimenpiteet priorisoidaan vilkkaimmille reiteille, sinne missä altistujia on eniten.

Kunnossapidossa pyritään mahdollisimman vähäiseen liukkaudentorjuntamateriaalien käyttöön ja täsmähiekoitukseen. Hiekoitustoimenpide lisää katupölypäästöjä, varsinkin jos hiekoitusmateriaalin laatu on heikko. Helsingin kunnossapidossa käytetäänkin pestyä hiekoitusseppiä, josta hienoin ainesosa on poistettu. Tämä vähentää katupölyn syntymistä.

Kunnossapito seuraa aktiivisesti HSY:n ilmanlaadun mittausasemien, ilmanlaatu nyt, katupölyarvoja. Ilmalaadun heiketessä kunnossapito leviittää kaduille laimeaa suolaliuosta (kalsiumkloridi), joka sitoo katupölyn kadun pintaan, jotta se ei pääse leviämään hengitysilmaan.

Mahdollisimman aikainen keväinen hiekannosto ja katujen pesu vaikuttavat merkittävästi katupölypäästöjen vähenemiseen ja ilmanlaadun paranemiseen. Hiekannosto aloitetaan heti kun sää on sallii, yöpakasia ei enää esiinny, eikä siten liukkaudentorjuntatarvetta. Hiekannoston ja katujen pesun yhteydessä poistuu hiekoitusseppelin lisäksi muukin talven aikana katujen pinnoille varastoitunut hieno pölyaines, kuten nastarenkaiden tienpinnasta irrottama materiaali, katupölyn suurin aiheuttaja sekä esimerkiksi kasvillisuudesta hienoksi jauhautuneet ainekset.

Hiekannosto ja katujen pesu kestävät Helsingissä noin puolitoista kuu-kautta. Kunnossapidon hankinnoissa on huomioitu hiekannoston merkitys ja hiekannostoa on pyritty entisestään aikaistamaan ja siihen käytettyä kokonaisaika lyhentymään kunnossapidon pilottimallien avulla.

Helsingin kaupunki on ollut mukana useissa katupölyn tutkimushankkeissa jo vuodesta 2006 lähtien. Nykyisen tutkimushankkeen KATOA, Katupölyn lähteet, päästövähennyskeinot ja ilmanlaatuvaikutukset tavoitteena on mm. selvittää katupölypäästöihin ja -pitoisuuksiin vaikutta-

via tekijöitä sekä eri lähteiden osuuksia erilaisissa katukohteissa ja -ympäristöissä.

Kunnossapidon parhaimmat menetelmät

Kaupungin kunnossapidossa seurataan alan menetelmien kehittymistä, kuten liukkaudentorjuntamenetelmiä muualla Suomen kaupungeissa ja kunnissa, että kansainvälisestikin. Tästä hyvänä esimerkkinä pohjoismaisen mallin mukainen Helsingissä nykyisin käytössä oleva pyöräväylien talvihoidon harjasuolausmenetelmä.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Valtuutettu Johanna Nuorteva ja 17 muuta valtuutettua ovat tehneet 20.1.2021 valtuustoaloitteen, joka koskee hiekoitusten vähentämistä asuinalueilla.

"Talvella lumien ja pakkasen myötä meille ajetaan yli 200km latuja, jäädytetään luistelukenttiä, pulkkamäet kutsuvat ja tiet täyttyvät lumes- ta. Silloin, kun kulkureittejä ei ole hiekoitettu, pulkka on helpoin kulku- väline päiväkotiin, kauppaan isompia ostoksia hakemaan, pulkkamä- keen, lapsille luistinten kускаamiseen tai latujen saavuttamiseksi ilman autoa. Asuinalueellamme etenkin lapset ja iäkkäämmät ovat iloinneet siitä, että toistaiseksi ei ole juuri hiekoitettu, vaan on ollut helppo lähteä ulkoilemaan ja hiihtämään. Keski-ikäiset jaksavat kantaa suksia ja kauppakasseja pidemmät matkat kuin lapset ja iäkkäät ja hiekoittamalla vähennetään monenlaista asukkaiden liikkumista.

Helsingissä hiekoitetaan hyvin perusteellisesti eikä jätetä kulkureittejä, joita pitkin pääsisi kulkemaan laduille, mäkeen, päiväkotiin tai kaup- paan. Ulkoliikunnan ja arjen sujuvuuden kannalta olisi tärkeää jättää keskusta-alueen ulkopuolella leveistä jalkakäytävistä puolet hiekoitta- matta ja teillä, joissa on tien molemmin puolin jalkakäytävä, voisi jättää toisen jalkakäytävän hiekoittamatta. Tällä helpotettaisiin monien kau- punkilaisten liikkumista.

Liukkautta voidaan ehkäistä myös karhentamalla ja höyläämällä ajora- toja ja jalkakäytäviä. Sileäksi aurattu jalkakäytävä on liukas. Karheaksi rouhittu jalkakäytävä ei ole liukas liikkujille, mutta toisaalta esimerkiksi lastenvaunujen tai rollaattorin kanssa liikkuminen onnistuu. Hiekoituk- sen vähentämisessä voisi mahdollisesti ottaa aluksi mukaan kaupungi- nosia, joista on helppo yhteys esimerkiksi laduille, pulkkamäkiin ja talvi- liikuntapaikoille tai isoihin päiväkoteihin. Asukkaiden kokemuksista voi kerätä tietoa hiekoittamisen vähentämisen tai lopettamisen jälkeen.

Talvinopeusrajoitusten käyttöönotto myös kaupunkialueella olisi hyviä selvittää keinona ohjata autoilijoita sopivaan tilannenopeuteen.

Hiekoituksen siivoaminen keväällä kestää useita kuukausia. Asfaltilla hiekka on hyvin liukas ja kaatumisia ja loukkaantumisia sattuu silloin, kun hiekalla liukastuu juostessa, pyöräillessä tai skuutatessa. Lapsille ja nuorille keskeisen liikkumisen ja harrastamisen muoto, skuuttaus, sekä työmatka- ja vapaa-ajanpyöräily vaikeutuvat hiekoituksen vuoksi useiksi kuukausiksi keväällä.

Hiekoitushiekka heikentää keväällä merkittävästi hengitysilmaa hiekkapölyn leijaillessa ilmassa. Astmaatikkojen lisäksi myös muut kaupunkilaiset saavat hengitys- ja silmäoireita hiekkapölyn vuoksi. Hiekoituksen vähentämisellä saataisiin vähennettyä hengitystiesairauksia- ja oireilua ja parannettua asukkaiden terveyttä keväällä.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että selvitetään mahdollisuutta vähentää hiekoitusta ja kokeilla uudenlaisia keinoja, kuten jään karhentamista ja höyläämistä liukkauden estoon".

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan lausunnon kaupunginhallitukselle 13.4.2021 mennessä.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Juha Paahtio, projektinjohtaja: 310 39650
juha.paahtio(a)hel.fi
Tarja Myller, tiimipäällikkö, puhelin: 310 38538
tarja.myller(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 20.01.2021 Nuorteva Johanna Hiekoituksen vähentämisen asuinalueilla

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano